

5. Рішення Комітету ВР з питань освіти, науки та інновацій №122 від 07.06.2023 «Про затвердження Рекомендацій “Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання”». URL: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/237512.html.

Захарова М.В.,
методист ресурсного центру
з підтримки інклюзивної освіти
КЗ «Інститут післядипломної педагогічної освіти
Чернівецької області»

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В СПЕЦІАЛЬНИХ ШКОЛАХ ТА НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРАХ У 2024/2025 Н.Р.

І. Організація освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами в спеціальних школах та навчально-реабілітаційних центрах

Особи з особливими освітніми потребами можуть навчатися в спеціальних школах та навчально-реабілітаційних центрах, інклюзивних або спеціальних класах закладів загальної середньої освіти. Для учнів, які за станом здоров'я потребують охоронного режиму або не можуть відвідувати навчальний заклад, місцеві органи управління освітою організовують навчання за індивідуальною формою (екстернатна, сімейна (домашня), педагогічний патронаж).

Організація освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами у спеціальних школах та навчально-реабілітаційних центрах (далі – НРЦ) ґрунтується на загальнолюдських цінностях, визначених Законами України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту» та «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків», здійснюється в рамках нормативно-правового забезпечення Нової української школи, Положення про спеціальну школу та Положення про навчально-реабілітаційний центр, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня

2019 р. №221 (зі змінами), та інших актів, що регулюють забезпечення освітнього процесу в закладах дошкільної та загальної середньої освіти.

Зарахування учнів (вихованців) до спецшколи, НРЦ, переведення до іншого закладу освіти та відрахування здійснюється відповідно до Порядку зарахування осіб з особливими освітніми потребами до спеціальних закладів освіти, їхнього відрахування, переведення до іншого закладу освіти, затвердженого наказом МОН від 1 серпня 2018 р. №831.

Звертаємо увагу, що відповідно до пункту 6 розділу I Порядку зарахування до спеціального закладу освіти здійснюється відповідно до наказу його керівника, що видається на підставі заяви про зарахування одного з батьків дитини або її законних представників чи повнолітньої особи, поданої особисто. До заяви серед інших документів обов'язково додається висновок інклюзивно-ресурсного центру про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини, у якому зазначено, що дитина має особливі освітні потреби, та визначено категорію (тип) особливих освітніх потреб (труднощів). Пунктами 4-9 розділу II Порядку зарахування визначено конкретні вимоги щодо зарахування учнів з особливими освітніми потребами до спеціальних закладів освіти відповідних напрямів (профілів) діяльності. У разі встановлення фахівцями інклюзивно-ресурсного центру наявності в особи особливих освітніх потреб відповідно до пункту 32 Положення про інклюзивно-ресурсний центр, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. №545, висновок про комплексну оцінку розвитку особи є підставою для зарахування особи з особливими освітніми потребами до закладів спеціальної освіти (з урахуванням особливостей розвитку особи відповідно до профілю (напрямку) спеціальної школи або навчально-реабілітаційного центру).

Враховуючи зазначене, висновок інклюзивно-ресурсного центру є підставою для зарахування дитини з особливими освітніми потребами до спеціального закладу освіти певного профілю залежно від категорії особливих освітніх потреб/труднощів.

Відповідно до законодавства та своїх установчих документів спеціальні заклади можуть здійснювати освітній процес за інституційною формою здобуття освіти: очна (денна, вечірня), заочна, дистанційна та мережева.

Порядок здобуття загальної середньої освіти за інституційною формою врегульований Положенням про інституційну форму здобуття

загальної середньої освіти, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 23 квітня 2019 року №536, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 22 травня 2019 року за №547/33518.

Організація навчання за дистанційною формою здобуття освіти здійснюється у спеціальних закладах відповідно до Положення про дистанційне навчання, затвердженого наказом МОН від 25 квітня 2013 р. №466, з урахуванням особливих освітніх потреб, психофізичних особливостей та стану здоров'я учнів.

Для учнів, які за станом здоров'я не можуть навчатися в колективі, про що має бути зазначено у висновку лікарсько-консультаційної комісії закладу охорони здоров'я, за заявою батьків чи уповноважених осіб спеціальний заклад забезпечує навчання за індивідуальною формою: екстернатна, сімейна (домашня), педагогічний патронаж.

Організація навчання за індивідуальною формою здобуття освіти (педагогічним патронажем) здійснюється відповідно до Положення про індивідуальну форму здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом МОН від 12 січня 2016 р. №8 [6].

У разі здобуття освіти за індивідуальною чи дистанційною формою заклад забезпечує створення умов для отримання учнями психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових та реабілітаційних послуг (допомоги) та участі в заходах спеціального закладу освіти.

Акцентуємо увагу, що відповідно до постанови КМУ від 30 серпня 2022 року №979 внесено **зміни щодо діяльності спеціальної школи та НРЦ на період воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану (особливого періоду).**

Спеціальні школи незалежно від напрямку (профілю) їхньої діяльності можуть зараховувати дітей з особливими освітніми потребами незалежно від категорії (типу) їхніх особливих освітніх потреб (труднощів) та дітей, які не мають особливих освітніх потреб, і додатково створювати для них класи, зокрема змішані та інклюзивні.

Гранична наповнюваність змішаних класів не може перевищувати восьми осіб. Для кожного учня, який здобуває освіту в змішаному класі, розробляється індивідуальна програма розвитку та індивідуальний навчальний план, що враховують індивідуальні особливості розвитку та категорію (тип) його особливих освітніх потреб (труднощів).

Організація освітнього процесу в інклюзивних класах здійснюється згідно з Порядком організації інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти, затвердженим постановою Кабінету

Міністрів України від 15 вересня 2021 р. №957. Для досягнення учнями, які не мають особливих освітніх потреб, що навчаються в інклюзивних класах, результатів навчання, визначених Державними стандартами, директор закладу затверджує річний навчальний план без корекційно-розвиткового складника.

Учні змішаних та інклюзивних класів поселяються до пансіону спеціальної школи відповідно до Порядку проживання та утримання учнів у пансіонах закладів освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2021 р. №1131 [5].

Протягом одного року з дня припинення або скасування воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану (особливого періоду) зазначені класи (крім інклюзивних) припиняють свою діяльність з подальшим забезпеченням продовження здобуття освіти учнями з особливими освітніми потребами з урахуванням пунктів 5 і 6 цього Положення в цьому ж закладі освіти або переводяться до іншого закладу освіти.

Змішані та інклюзивні класи утворюються в межах наявної штатної чисельності педагогічних працівників спеціальної школи шляхом внутрішнього перерозподілу педагогічного навантаження та в межах наявного фонду оплати праці.

На період воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану (особливого періоду) гранична наповнюваність класів, визначена пунктами 10 і 11 цього Положення, може бути збільшена відповідно до рішення директора спеціальної школи з урахуванням санітарних норм розміщення в класі дітей.

На період воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану (особливого періоду) спеціальні школи можуть забезпечувати надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових та реабілітаційних послуг (допомоги) змінному контингенту з особливими освітніми потребами – особам до 18 років, які не здобувають освіти в спеціальній школі, але можуть отримувати у ній психолого-педагогічні, корекційно-розвиткові та реабілітаційні послуги (допомогу), – у межах штатної чисельності педагогічних працівників спеціальної школи.

Для надання послуг (допомоги) змінному контингенту з особливими освітніми потребами до спеціальної школи можуть надаватися копії документів, що посвідчують особу дитини, висновку інклюзивно-ресурсного центру про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи або пред'являтися електронні відображення

документів з використанням мобільного додатка Єдиного державного вебпорталу електронних послуг («Дія»).

Облік змінного контингенту з особливими освітніми потребами ведеться директором спеціальної школи (або уповноваженою ним особою) через систему автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів або іншими доступними засобами [7].

Щодо змісту освітньої діяльності спеціальних закладів загальної середньої освіти

Зміст освітньої діяльності в закладах загальної середньої освіти визначається Концепцією реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, що схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 №988-р, Державним стандартом початкової освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 №87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24.07.2019 №688), Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 №1392, Державним стандартом базової середньої освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. №898, для учнів, які навчаються за програмами дванадцятирічної повної загальної середньої освіти.

Починаючи з 2022/2023 навчального року, уведений у дію новий Державний стандарт базової середньої освіти, який є логічним продовженням Державного стандарту початкової освіти, та продовжує реформу загальної середньої освіти «Нова українська школа».

Основним документом, що забезпечує досягнення учнями визначених відповідними Державними стандартами результатів навчання, є освітня програма закладу загальної середньої освіти.

На основі нового Державного стандарту базової середньої освіти розроблено Типову освітню програму для 5-10(11) класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб з особливими освітніми потребами, затверджену наказом Міністерства освіти і науки України від 07.12.2021 №1317 (зі змінами, наказ МОН від 29.08.2022 №769), яка може бути основою для створення освітньої програми закладу спеціальної освіти [5].

Зазначена Типова освітня програма вводиться в дію поетапно, зокрема, у 2024/2025 навчальному році буде застосована для організації

освітнього процесу 7-х класів спеціальних закладів загальної середньої освіти. Відповідно наказ Міністерства освіти і науки України від 12 червня 2018 року №627 «Про затвердження Типової освітньої програми спеціальних закладів загальної середньої освіти II ступеня для дітей з особливими освітніми потребами» (зі змінами) втрачає чинність у 2024/2025 навчальному році в частині застосування для 8-х класів спеціальних закладів загальної середньої освіти.

У випадку обрання закладом освіти для створення освітньої програми закладу освіти Типових програм, затверджених МОН, учні 8-10 класів спеціальних закладів освіти всіх видів продовжують навчатися за Типовою освітньою програмою, затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України від 12.06.2018 №627 «Про затвердження Типової освітньої програми спеціальних закладів загальної середньої освіти II ступеня для дітей з особливими освітніми потребами» (зі змінами, накази МОН від 26.07.2018 №815, від 10.06.2019 №808).

З урахуванням особливостей навчально-пізнавальної діяльності учні 1-4-х класів з порушеннями інтелектуального розвитку у 2024/2025 навчальному році навчаються за зазначеними нижче Типовими освітніми програмами для 1-2-х, 3-4-х класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб із порушеннями інтелектуального розвитку (розроблену під керівництвом Чеботарьової О.В.), затвердженими наказом МОНУ від 19.09.2022 №836 [4].

Учні 1, 2, 3, 4 класів (крім учнів з порушеннями інтелектуального розвитку) навчаються за Типовими освітніми програмами, затвердженими наказом МОН від 26.07.2018 №814 «Про затвердження Типової освітньої програми початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами» (зі змінами, наказ МОН від 16.08.2019 №917).

Спеціальні заклади загальної середньої освіти III ступеня для дітей з особливими освітніми потребами користуються Типовою освітньою програмою, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року №1392, наказом МОН від 22.07.2020 №944, з метою впровадження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти.

Отже, учні 11-х та 12-х класів для дітей із сенсорними порушеннями – з порушеннями зору (сліпі, зі зниженим зором), з порушеннями слуху (глухі, зі зниженим слухом), а також учні з

порушеннями опорно-рухового апарату – навчаються за зазначеною Типовою освітньою програмою.

Підходи щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями зору (сліпі, зі зниженим зором), слуху (глухі, зі зниженим слухом), опорно-рухового апарату, тяжкими порушеннями мовлення в умовах особистісно орієнтованого і компетентнісного навчання визначені у Методичних рекомендаціях щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 13.07.2021 №813.

Оцінювання навчальних досягнень учнів з порушеннями інтелектуального розвитку початкової школи спеціальних закладів (класів) здійснюється за Критеріями оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів з порушеннями інтелектуального розвитку.

Зазначеними Критеріями відповідно до НУШ передбачені свідоцтва досягнень. Їх видають учням початкової школи двічі: після першої чверті (семестру) (щоб зафіксувати відправну точку) і наприкінці навчального року. У Критеріях подано зразок бланку свідоцтва досягнень та підходи щодо його заповнення.

Оцінювання навчальних досягнень учнів з порушеннями інтелектуального розвитку школи II ступеня здійснюється за Критеріями оцінювання навчальних досягнень учнів 5-10 класів з порушеннями інтелектуального розвитку [2].

Освітній процес у спеціальних закладах освіти організовується відповідно до переліку навчальної літератури, рекомендованої Міністерством освіти і науки України для використання в закладах освіти. Лист МОН розміщений на вебсайті МОН та ІМЗО (<https://imzo.gov.ua/pidruchniki/pereliki/>). Перелік навчальної літератури постійно оновлюється з урахуванням видання нових підручників, навчальних посібників. Для кожної категорії дітей з порушеннями розвитку вони містять примітку, у якій зазначаються особливості використання програм та навчальної літератури, рекомендованих МОН для використання закладами загальної середньої освіти, з урахуванням характеристик навчально-пізнавальної діяльності дітей з особливими освітніми потребами.

Учні, які завершили здобуття певного рівня загальної середньої освіти, отримують відповідний документ про освіту в установленому законодавством порядку.

II. Особливості формування індивідуальної освітньої траєкторії учнів спеціальних шкіл, НРЦ

Особистісно орієнтоване спрямування освітнього процесу, зокрема у класах для учнів зі складними порушеннями розвитку, за умови граничного наповнення класів – у класах для учнів з помірними порушеннями інтелектуального розвитку, із розладами аутистичного спектра, а також у початкових класах для сліпих, глухих учнів забезпечує асистент учителя та/або асистент вихователя групи подовженого дня, педагогічне навантаження яких на одну ставку становить 25 годин на тиждень.

За необхідності соціальні потреби учнів (вихованців) під час освітнього процесу може задовольняти асистент учня (вихованця) – соціальний робітник, один із батьків (інший законний представник) або уповноважена ними особа (п. 34 Положення про спеціальну школу та Положення про навчально-реабілітаційний центр) [7].

У спеціальних школах та НРЦ реалізується індивідуальна освітня траєкторія, що передбачає розроблення індивідуальної програми розвитку для учнів (вихованців) та індивідуального навчального плану (за потреби).

У разі відвідування учнем реабілітаційної установи індивідуальна програма розвитку узгоджується з індивідуальним комплексним планом реабілітації (абілітації) в такій установі.

Індивідуальна програма розвитку затверджується директором спеціальної школи, НРЦ, схвалюється педагогічною радою та підписується одним з батьків (законним представником) чи учнем особисто (у разі досягнення ним повноліття).

У разі, коли учень не може досягти результатів навчання, визначених освітньою програмою закладу, за заявою одного з батьків (інших законних представників) учня фахівцями закладу розробляється індивідуальний навчальний план, що визначає відмінну послідовність, форму й темп засвоєння освітніх компонентів освітньої програми та може містити адаптацію чи модифікацію змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів). Індивідуальний навчальний план розробляється педагогічними працівниками у взаємодії з одним з батьків (іншим законним представником), схвалюється педагогічною радою закладу, затверджується директором та підписується одним з батьків (іншим законним представником) учня. Індивідуальний навчальний план повинен забезпечувати засвоєння учнем відповідної освітньої програми

зі збереженням корекційно-розвиткового складника та передбачати його участь у заходах закладу [7].

У спеціальній школі, НРЦ надаються психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомога) з урахуванням індивідуальних можливостей учнів (вихованців) з метою розвитку та формування компетентностей для самостійного життя.

Здійснюється психолого-педагогічний супровід кожного учня (вихованця). З цією метою педагогічні та медичні працівники ведуть спостереження за учнями (вихованцями). Результати таких спостережень обговорюються на засіданнях психолого-педагогічного консилиуму з метою уточнення змісту, форм і методів навчання, застосування індивідуального підходу до учня (вихованця).

Психолого-педагогічний консилиум є консультативно-дорадчим органом спеціальної школи, утворюється директором спеціальної школи та діє на підставі установчих документів спеціальної школи [7].

Основні функції учасників, питання організація роботи психолого-педагогічного консилиуму, зразки документів можна знайти в методичних рекомендаціях «Організація діяльності психолого-педагогічного консилиуму спеціальної школи та навчально-реабілітаційного центру», схвалених науково-методичною радою Інституту післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області (протокол №4 (696) від 23.12.2019) [1].

Відповідно до п. 8 постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами» від 21 липня 2021 р. №765 педагогічні працівники інклюзивно-ресурсного центру залучаються до засідань психолого-педагогічного консилиуму у спеціальних закладах загальної середньої освіти (у разі потреби). У період воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану (особливого періоду) засідання консилиуму можуть проходити в режимі онлайн та/або у змішаному очно-дистанційному форматі.

Обов'язковою умовою є використання системи автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів відповідно до Положення про систему автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів, затвердженого наказом МОН від 2 листопада 2020 р. №1353.

Директор спеціальної школи, НРЦ організовує роботу з персональними даними учнів (вихованців) спеціальної школи та визначає працівника, відповідального за внесення інформації до системи

автоматизованої роботи інклюзивно-ресурсних центрів, відповідно до наказу МОН від 2 листопада 2020 р. №1353.

III. Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання в спеціальних школах, НРЦ

Освіта в Україні сьогодні переживає не найкращі часи. За час пандемії COVID-19 та далі від початку повномасштабного вторгнення росії в Україну діти зазнали значних втрат у навчанні. Спершу дистанційне навчання, а згодом тимчасова окупація, бойові дії, повітряні тривоги й перебування в укриттях, відсутність електроенергії та нестабільний психологічний стан – ось неповний перелік зовнішніх чинників, які впливали і продовжують залишати свій слід на якості освіти дітей і сформованості в них необхідних навичок. Тож зараз гостро стоїть питання створення та впровадження програм з надолуження освітніх втрат. [8]

Відповідно до Рішення Комітету з питань освіти, науки та інновацій Верховної ради України «Про затвердження Рекомендацій слухань у Комітеті на тему: «Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання», Рекомендацій, розроблених МОН та UNICEF щодо організації програм з надолуження освітніх втрат, рекомендовано в закладах освіти розробити та затвердити Програму подолання освітніх втрат за 2023/2024 н.р., викликаних реаліями військового часу, розраховану на 2024/2025 н.р.

Першочергово вчителям доцільно провести діагностичні роботи для виявлення навчальних втрат учнів, потім на педагогічній раді обговорити план спільних дій, інформувати про наявні освітні втрати учнів та їхніх батьків.

Для діагностування доцільно використовувати всю палітру інструментів:

- педагогічне спостереження;
- невербальний та вербальний зворотний зв'язок від учнів;
- усне опитування;
- аналіз учнівських робіт (виконання завдань на різноманітних платформах, письмові роботи);
- самооцінювання і взаємооцінювання;
- оцінювання особистісного розвитку учнів батьками [8].

Ці інструменти можна використовувати як для виявлення втрат окремих учнів, так і для діагностування навчальних втрат усього класу.

На початку кожного семестру доцільно проводити діагностичні роботи для всього класу (письмові чи на онлайн-платформах), щоб орієнтовно спланувати подальшу роботу з подолання освітніх втрат з усім класом.

Доцільно запланувати систематичну роботу над подоланням втрат у кожному з класів. Потрібно розуміти, що це тривалий процес, який вимагає додаткових зусиль від учителя і наявності певної мотивації в учнів.

Освітні втрати учнів легше долати у співпраці, наприклад:

- учитель фізкультури може поєднувати естафети на своїх уроках із завданнями, які підготує вчитель математики;

- психолог може надати консультації окремим учням, які потребують стабілізації емоційного стану;

- хтось із родичів учнів може проводити консультації для групи учнів, які цього потребують, отримуючи чіткі інструкції від учителя.

Враховуючи стрес, у якому постійно перебувають українські учні, доцільно також систематично виділяти час на уроках для вправ на стабілізацію емоційного стану дітей.

Щоб не поглиблювати навчальні втрати, варто продумати певні навчальні активності й в укритті під час тривоги. Ця діяльність якраз може бути не за поточною темою, а спрямована на подолання навчальних втрат: дидактичні ігри, опитування, робота в парі і групі, робота в робочих зошитах на друкованій основі чи робота з індивідуальними картками, які постійно є в укритті [8].

Орієнтовна Програма подолання освітніх втрат

1) Педагогам до 08.09.2024 здійснити якісну діагностику рівня успішності учнів з кожного предмету для розуміння глибини й складності проблеми, виявити теми, які учні недовчили та на які варто звернути найбільшу увагу. Спираючись на отримані результати, обрати шляхи та методики подолання освітніх втрат.

2) Учителям-предметникам створити карту опорних знань власного предмета. До неї включити найголовніші теми (правила, формули тощо) для кожного класу з певного навчального предмета.

3) Проаналізувати календарно-тематичне планування з метою виокремлення уроків для повторення, коригування, уроків консультаційного характеру; продумати різнорівневі завдання, підшукати додаткові інтернет-ресурси, що дають можливість повторити вивчені теми в цікавій та ігровій формах.

4) Відповідно до скоригованих календарно-тематичних планів, карт опорних знань предмета та проаналізованих діагностичних робіт скласти план повторення, закріплення раніше вивчених тем (на уроках та самопідготовці, індивідуальних консультаціях учнів за запитом).

5) Відповідно до плану повторення, закріплення раніше вивчених тем повторити навчальний матеріал на відведених для цього уроках та індивідуальних консультаціях.

6) У грудні 2024 року провести діагностичні роботи з метою перевірки подолання освітніх втрат.

7) Активізувати пізнавальну діяльність та навчальну мотивацію.

Список використаних джерел та літератури

1. Методичні рекомендації «Організація діяльності психолого-педагогічного консилиуму спеціальної школи та навчально-реабілітаційного центру». URL: <https://drive.google.com/drive/folders/15kY32xmwu-etBqnJiSXwsxJXaEEE8OMi?usp=sharing>.

2. Навчально-методичний посібник / авт.: О.В. Чеботарьова, Г.О. Блеч, І.В. Гладченко, С.В. Трикоз, І.В. Бобренко та ін. К., ІСП НАПН України, 2020 (схвалено до використання в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами 1-4 класів науково-методичною комісією з спеціальної педагогіки Науково-методичної ради МОН). URL: <https://ispukr.org.ua/?p=6163>.

3. Навчально-методичний посібник / авт.: О.В. Чеботарьова, Г.О. Блеч, І.В. Гладченко, С.В. Трикоз, І.В. Бобренко, Н.А. Ярмола та ін.; за ред.: О.В. Чеботарьової. К., ІСП НАПН України, 2019 (схвалено до використання у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами 5-10 класів науково-методичною комісією з спеціальної педагогіки Науково-методичної ради МОН). URL: <https://ispukr.org.ua/?p=5102>.

4. Наказ МОН України від 19.09.2022 №836 «Про затвердження Типових освітніх програм для 1-2 та 3-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб із порушеннями інтелектуального розвитку та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Міністерства освіти і науки України». URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovih-osvitnih-program-dlya-1-2-ta-3-4-klasiv-specialnih-zzso-dlya-osib-iz-porushennyami-intelektualnogo-rozvitku>.

5. Наказ Міністерства освіти і науки України від 07.12.2021 №1317 (зі змінами, наказ МОН від 29.08.2022 №769). URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovoyi-osvitnoyi-programi->

[dlya-5-10-11-klasiv-specialnih-zakladiv-serednoyi-osviti-dlya-osib-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami.](#)

6. Положення про індивідуальну форму здобуття повної загальної середньої освіти, затверджене наказом МОН від 12 січня 2016 р. №8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0184-16#Text>.

7. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. №221 «Про затвердження Положення про спеціальну школу та Положення про навчально-реабілітаційний центр» зі змінами від 04.08.2021 №843, від 03.11.2021 №1132, від 30.08.2022 №979. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/221-2019-%D0%BF#Text>.

8. Рекомендації МОН та UNICEF щодо організації програм з надолуження освітніх втрат. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2023/07/31/Unicef.Immidiate.actions.frame.proofreading.ua.1-31.07.2023.pdf>.

Гринчук Л.В.,
методист ресурсного центру
з підтримки інклюзивної освіти
КЗ «Інститут післядипломної педагогічної освіти
Чернівецької області»

ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ ЛОГОПЕДИЧНИХ ПОСЛУГ ДІТЯМ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У 2024/2025 Н.Р.

Розвиток сучасної України й інтеграція її в європейський простір значною мірою впливає на формування освітньої політики. Особливо це питання стосується забезпечення права дітей з особливими освітніми потребами на навчання [1].

Корекційна логопедична робота є важливою ланкою комплексного психолого-педагогічного впливу на дитину, адже стимулює розвиток усіх когнітивних процесів, передусім мовленнєвої функції, розширює комунікативно-пізнавальну діяльність дітей через основні форми організації їхнього життя: гру, навчальну діяльність, рухову активність, спілкування з однолітками та педагогами. Сучасні вимоги до теорії і практики логопедії актуалізують проблему пошуку найбільш ефективних методів і прийомів корекційно-розвиткової та попереджувальної роботи з